

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Губарєва І.О., доктор економічних наук, доцент

Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України, Україна

У статті узагальнено існуючі підходи до визначення сутності понять «модернізація» та «механізм державного регулювання». Модернізація національної економіки – це динамічний процес, який охоплює такі основні сфери суспільного життя як: політична, економічна, соціальна, духовна та навколишнє середовище. Визначено, що основними конкурентними недоліками України, у порівнянні з країнами-лідерами членами ЄС, є: нерозвиненість фінансового ринку; неефективні державні інституції; макроекономічна нестабільність; неефективність ринку товарів, які, в свою чергу, є пріоритетними напрямками в підвищенні конкурентоспроможності нашої країни шляхом модернізації національної економіки. Представлено схему організаційного механізму державного регулювання модернізації національної економіки. Механізм державного регулювання модернізації національної економіки включає механізм її формування та реалізації. Механізм формування передбачає виявлення сукупності структурних елементів (процесів); визначення їхнього місця в системах державного управління; створення теоретичних основ управління модернізацією економіки; оцінку стану й можливостей регулювання. Механізм реалізації модернізації національної економіки окреслює процес формування комплексу організаційно-управлінських заходів; передбачає розробку напрямів удосконалення концептуальної, законодавчої, нормативно-правової бази, запровадження науково-обґрунтованої системи оцінки та виміру дієвості модернізації національної економіки, формування ефективної державної політики. Механізм державного регулювання модернізації національної економіки включає такі елементи: аналіз стану і тенденцій розвитку національної економіки; визначення проблем в економіці країни; формування концепції модернізації національної економіки; вибір моделі економічної політики; визначення пріоритетних сфер та напрямів модернізації національної економіки; побудова імітаційної моделі реалізації модернізації національної економіки; формування стратегії модернізації економіки країни; розробка дорожньої карти реалізації модернізації національної економіки.

Ключові слова: державне регулювання, модернізація економіки, організаційний механізм.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку України все гострішого значення набуває проблема модернізації національної економіки, яка характеризує здатність країни забезпечувати сталий розвиток суспільства та конкурентоспроможність у світовій системі господарювання. Модернізація національної економіки – це динамічний процес, який охоплює такі основні сфери суспільного життя як: політична, економічна, соціальна, духовна та навколишнє середовище. Модернізація національної економіки в Україні відбувається під впливом низки деструктивних факторів, серед яких: гальмування і непослідовність процесу реформування, економічна та політична нестабільність, високий рівень корупції, військові дії на Сході країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми модернізації національної економіки знаходяться в центрі уваги багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема: В. Белова, З. Варналія, Ч. Вебера, В. Гейця, А. Гриценко, Е. Дюркгейма, Я. Жаліло, М. Зверякова, В. Іноземцева, М. Кизима, У. Росту, О. Тоффлера та інші. Проте не зважаючи на наявність значної кількості наукових праць, існує об'єктивна необхідність дослідження механізму державного регулювання модернізації національної економіки.

Метою статті є обґрунтування організаційного забезпечення державного регулювання модернізації національної економіки України.

Основні результати дослідження. Про нагальну необхідність модернізації економіки України свідчить динаміка зміни Глобального індексу конкурентоспроможності, який розроблено експертами ВЕФ [1]. Відповідно до методики розрахунку даного індексу, країни поділяються за стадією розвитку. Визначення стадії розвитку економіки країни розраховується за допомогою критерію – рівень ВВП країни на душу населення, враховуючи ринковий курс валют. Так, стадії розвитку 1. Залежність від чинників, відповідають країни зі значенням ВВП на душу населення менше 2000 дол. США, перехід від стадії 1 до стадії 2 – 2000-3000 дол. США, стадії 2. Залежність від ефективності – 3000-9000 дол. США, перехід від стадії 2 до стадії 3 – 9000-17000 дол. США, стадія 3. Залежність від інновацій більше 17000 дол. США.

Україна у 2013-2014 рр. здійснила перехід з 1 на 2 стадію. За цей же період такі країни ЄС як: Польща, Угорщина, Латвія та Румунія вже здійснили такий перехід та знаходились попереду України

на наступному перехідному етапі з опанування переважно інноваційних чинників підвищення конкурентоспроможності економіки. У 2016-2017 рр. конкурентоспроможність України суттєво знизилась, країна повернулась на стадію Перехід від стадії 1 до стадії 2, відстаючи навіть від таких країн ЄС як Болгарія і Румунія, що залишилися на Стадії 2, в свою чергу більшість країн-членів ЄС знаходяться на третій стадії розвитку економіки (табл. 1).

Таблиця 1 – Розподіл країн-членів ЄС та України за стадією розвитку економік у 2013-2014 рр. та 2016-2017 рр. [1]

Стадія	Країни-члени ЄС на цій стадії		Важливі області конкурентоспроможності
	2013-2014 рр.	2016-2017 рр.	
Стадія 1. Залежність від чинників	-		Загальні вимоги (критичні) і підсилювачі ефективності (дуже важливі)
Перехід від стадії 1 до стадії 2	-	Україна	Загальні вимоги (критичні) і підсилювачі ефективності (зростаюча важливість)
Стадія 2. Залежність від ефективності	Болгарія, Україна , Румунія	Болгарія, Румунія	Загальні вимоги (дуже важливі) і підсилювачі ефективності (критичні)
Перехід від стадії 2 до стадії 3	Хорватія, Естонія, Латвія, Угорщина, Латвія, Литва, Польща, Словаччина	Хорватія, Угорщина, Латвія, Литва, Польща, Словаччина	Так само, як і в попередньому, але зростає важливість інноваційних чинників
Стадія 3. Залежність від інновацій	Австрія, Бельгія, Кіпр, Чехія, Данія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Ірландія, Італія, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Португалія, Словенія, Іспанія, Швеція, Великобританія	Австрія, Бельгія, Кіпр, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Ірландія, Італія, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Португалія, Словенія, Іспанія, Швеція, Великобританія	Усі сфери важливі: загальні вимоги, підсилювачі ефективності і інноваційні чинники

Після незначного покращення рівня конкурентоспроможності України у 2013 році (значення рейтингу за індексом Глобальної конкурентоспроможності у 2012-2013 рр. – 73 місце серед 144 країн) у 2016-2017 рр. Україна посіла 85 місце серед 138 країн світу. У 2016-2017 рр. найбільш конкурентоспроможними країнами-членами ЄС серед досліджуваних 138 країн світу були визнані економіки: Нідерландів (4 місце), Німеччини (5 місце), Швеції (6 місце). Україна значно відстає за рівнем конкурентоспроможності від країн-членів ЄС, випереджаючи лише Грецію.

Найбільш проблемними факторами для ведення бізнесу, що знижують конкурентоспроможність України, було визнано: корупцію, політичну нестабільність, інфляцію, неефективну урядову бюрократію, обмеженість доступу до фінансування (табл. 2).

До основних конкурентних недоліків України у порівнянні з країнами-лідерами членами ЄС можна віднести: нерозвиненість фінансового ринку; неефективні державні інституції; макроекономічна нестабільність; неефективність ринку товарів, які є пріоритетними напрямками в підвищенні її конкурентоспроможності шляхом модернізації національної економіки.

Стратегією Національної безпеки України [2] визначено, що досягнення цілі забезпечення нової якості економічного, соціального і гуманітарного розвитку, забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу потребує якісно нової державної політики, спрямованої на ефективний захист національних інтересів в економічній, соціальній, гуманітарній та інших сферах. У свою чергу в Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020»[3] представлено мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України. Зазначений документ містить 62 реформи та 10 програм, які розподілені по чотирьох векторах розвитку: сталий розвиток України; безпека держави, бізнесу та громадян; відповідальність і соціальна справедливість; гордість за Україну в Європі та світі. До першочергових віднесено реалізацію таких реформ і програм: реформа системи національної безпеки та оборони, оновлення влади та антикорупційна реформа, судова реформа, реформа правоохоронної системи, децентралізація та реформа державного управління, дерегуляція та розвиток підприємництва, реформи правоохоронної системи, системи національної безпеки та

оборони, охорони здоров'я та податкова реформа, програма енергонезалежності, програма популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі. Таким чином, в представлених стратегічних документах запроваджено курс на модернізацію національної економіки України.

Таблиця 2 – Основні конкурентні недоліки України за складовими Глобального індексу конкурентоспроможності 2016 – 2017 рр. [1]

Показник	Україна		Значення країни-лідера члена ЄС		
	бали	місце	країна	бали	місце
Глобальний індекс конкурентоспроможності	4,00	85	Нідерланди	5,57	4
1. Загальні вимоги	4,0	102	Нідерланди	6,12	4
Державні інститути	3,0	129	Фінляндія	6,13	1
Інфраструктура	3,9	75	Нідерланди	6,37	3
Макроекономічна стабільність	3,2	128	Швеція	6,33	5
Охорона здоров'я та початкова освіта	6,0	54	Фінляндія	6,89	1
2. Підсилювачі ефективності	4,0	74	Великобританія	5,55	5
Вища освіта	5,1	33	Фінляндія	6,16	2
Ефективність ринку товарів	4,0	108	Люксембург	5,54	4
Ефективність ринку праці	4,2	73	Великобританія	5,34	5
Розвиток фінансового ринку	3,0	130	Фінляндія	5,46	5
Технологічна готовність	3,6	85	Люксембург	6,40	2
Обсяг ринку	4,4	47	Німеччина	5,99	5
3. Інноваційні фактори	3,5	73	Німеччина	5,61	3
Оснащеність новими технологіями	3,6	98	Нідерланди	5,61	5
Інновації	3,4	52	Фінляндія	5,68	3

У загальному вигляді під модернізацію розуміється процес цілісного оновлення суспільства, його переходу від традиційної моделі до сучасної згідно з новітніми вимогами й нормами [4]

Модернізація економіки означає структурні, технологічні, інституціональні зміни в національній економіці, що спрямовані на підвищення її конкурентоспроможності та забезпечення розвитку в довгостроковій перспективі [5, с. 87].

Під впливом еволюції теорії модернізації, досліджувана категорія трактується по-різному: системний процес: означає зміни економічних, політичних, правових, культурних інститутів та відносин (Е. Рустамов [6, с. 88], М.І. Обушина М.І. [7]). Модернізація має проводитись одночасно на кількох рівнях: інституційних реформ (зміна, узгодження правил і процедур суспільно-економічного життя); економічної політики (застосування адекватних інструментів впливу на економічні процеси); соціальної політики (формування умов для реалізації інтересів окремих суспільних груп); мобілізаційний процес, що запроваджується для скорочення відставання від країн-конкурентів (В. Онищенко [8, с. 5]), тобто передбачає просторову і часову мобілізацію ресурсів, а цільові орієнтири процесу залежать від конкурентів; процес пов'язаний з впровадження результатів науково-технічного прогресу з метою вдосконалення виробництва та підвищення конкурентоспроможності товару, підприємства, країни (О. Мамалуй [9], Л. Федулова [10], М. Салун [11]); реформаційний процес: комплексний процес реформування існуючих та створення нових політичних, правових, економічних та суспільних інституцій; оновлення або створення нових інституцій, що створюють умови для перетворення міжлюдських стосунків у сфері політичних, правових, економічних, суспільних відносин на сучасних засадах визнання принципів демократії, верховенства права та прав людини, ринкової економіки, соціальної держави, усталених міжнародних норм співіснування країн (І. Коліушко [12]).

Розглянувши існуючі в економічній літературі теоретичні підходи до визначення сутності поняття «модернізація», можна стверджувати, що процес модернізації, який передбачає одночасні якісні зміни на всіх рівнях за всіма напрямками і впливає на всіх учасників суспільства, неможливий без впровадження інновацій, вдосконалення соціальної, економічної, політичної, культурної, екологічної сфер та впровадження дієвого механізму державного регулювання.

Загально визнане поняття «механізм» трактується як ієрархічна система, яка визначає порядок діяльності або дій для досягнення поставленої мети. На думку науковців: механізм – це структура, а також схема руху цієї структури [13]; при визначенні сутності механізму потрібно враховувати

елементи механізму та їх взаємозв'язки [14]; механізм – це сукупність дій, яка забезпечує здійснення етапів [15]; механізм – це система, що визначає послідовність здійснення певних процесів або порядок виконання відповідних робіт [16].

Механізм державного регулювання – це сукупність функцій, етапів і послідовних процедур регуляторного впливу на організаційну систему, що супроводжується досягненням певного результату цього впливу, який може бути зіставлений з індикаторами-показниками для визначення рівня досягнення управлінських (програмних) цілей функціонування системи [17].

Ефективне здійснення модернізації економіки потребує впровадження на державному рівні організаційного механізму модернізації національної економіки, який представляє собою, згідно з Енциклопедією державного управління [18]: послідовність етапів проектування структур, детального аналізу й визначення системи цілей, продуманого виділення організаційних підрозділів і форм їх координації для забезпечення функціонування організаційної системи.

Спираючись на роботи [17, 19, 20] механізм державного регулювання модернізації національної економіки включає механізм її формування та реалізації. Механізм формування передбачає виявлення сукупності структурних елементів (процесів); визначення їхнього місця в системах державного управління; створення теоретичних основ управління модернізацією економіки; оцінку стану й можливостей регулювання. Механізм реалізації модернізації національної економіки окреслює процес формування комплексу організаційно-управлінських заходів; передбачає розробку напрямів удосконалення концептуальної, законодавчої, нормативно-правової бази, запровадження науково-обґрунтованої системи оцінки та виміру дієвості модернізації національної економіки, формування ефективної державної політики.

Враховуючи наведені положення, пропонується така загальна схема організаційного механізму державного регулювання модернізації національної економіки, кожний елемент якого приводить до руху наступну складову механізму, що в ньому знаходиться (рис. 1).

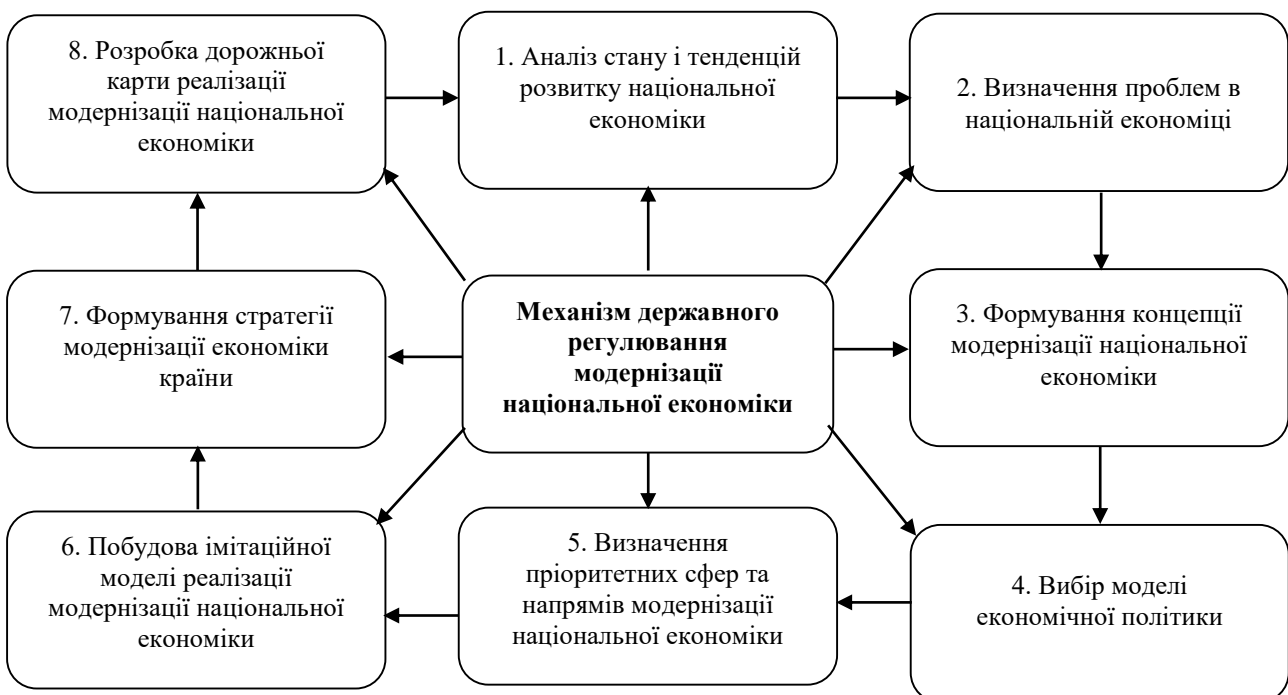

Рисунок 1 – Організаційний механізм державного регулювання модернізації національної економіки

Першим елементом механізму державного регулювання модернізації національної економіки є аналітичний, який пов'язаний з дослідженням стану та сучасних тенденцій розвитку країни порівняно з усім світом, країнами, що стрімко розвиваються, а також розвиненими країнами.

Другим елементом механізму державного регулювання модернізації національної економіки є діагностування проблем в національній економіці.

Третій елемент механізму – формування концепції модернізації національної економіки, яка складається із сукупності пов'язаних між собою положень.

Четвертим елементом механізму є вибір моделі економічної політики за складовими: стадія розвитку промисловості країни, прогресивність структури, наукоємність виробництва, динамічність розвитку тощо.

П'ятий елемент – визначення пріоритетних напрямів модернізації національної економіки. Обґрунтування пріоритетних сфер, галузей, які необхідно розвивати в Україні в першу чергу. Основний критерій вибору – значущість та інноваційність для економіки країни.

Шостий елементом механізму державного регулювання модернізації національної економіки є побудовою імітаційної моделі, основними блоками якої повинні бути макроекономічні показники, показники прямих іноземних інвестицій, державних фінансів, науково-технічного та соціального розвитку. На основі розробленої імітаційної моделі проводиться моделювання сценаріїв реалізації модернізації економіки країни. Сценарії можуть бути: оптимістичний (покращення стану управління окремими складовими модернізації економіки); базовий (всі змінні моделі залишаються стабільними); песимістичний (погіршення стану управління окремими складовими модернізації економіки).

Сьомий елементом механізму державного регулювання є формування стратегії модернізації економіки країни, в якій визначаються мета, завдання, інструменти здійснення політики модернізації економіки, очікуванні результати, нормативно-правове та фінансове забезпечення, механізм реалізації стратегії.

Восьмий елементом механізму державного регулювання є розробка дорожньої карти реалізації модернізації національної економіки. Дорожня карта, як зазначила В.Є. Хаустова [21] – детальний план, в якому визначаються основні цілі, завдання, пріоритети та сценарії розвитку промисловості, а також ключові точки розвитку об'єкта тощо. В загальному вигляді дорожня карта складається з просторових і часових параметрів.

Висновки. Таким чином, розроблений механізм державного регулювання це певна послідовність дій (процесів), спрямованих на модернізацію національної економіки. Механізм державного регулювання модернізації національної економіки включає такі елементи: аналіз стану і тенденцій розвитку національної економіки; визначення проблем в національній економіці; формування концепції модернізації національної економіки; вибір моделі економічної політики; визначення пріоритетних сфер та напрямів модернізації національної економіки; побудова імітаційної моделі реалізації модернізації національної економіки; формування стратегії модернізації економіки країни; розробка дорожньої карти реалізації модернізації національної економіки.

Література

1. The Global Competitiveness Report 2016-2017 [Electronic resource]. – Accessed mode: http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf.
2. Про Стратегія Національної безпеки України: Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
3. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
4. Большая советская энциклопедия. – М.: Советская энциклопедия, 1974. – С. 402.
5. Валінкевич Н.В. Організаційно-економічна модернізація підприємств харчової промисловості: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук: спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Н.В. Валінкевич. – Київ, 2015. – 44 с.
6. Геєць В.М. Інноваційні перспективи України / В.М. Геєць, В.П. Семіноженко. – Х.: Константа, 2006. – 272 с.
7. Заславская Т.И. Экономическая социология: исторические предпосылки и объект изучения Т.И. Заславская, Р.В. Рывкина. - М.: Прогресс, 1989. – 232 с.
8. Квасницька Р.С. Організаційно-економічний механізм забезпечення бюджетування діяльності промислових підприємств України / Р.С. Квасницька, С.О. Джерелейко // Вісник ХмНУ. – 2012. – №5. – С.66-70.
9. Кизим М.О. Організаційний механізм державного регулювання реструктуризації промисловості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ndc-irp.org/media/publications/files/Pages_from_ПРОГРАМ_11_2017.pdf.
10. Ковбасюк Ю.В. Енциклопедія державного управління / Ю.В. Ковбасюк. – К.: НАДУ, 2011. – 514 с.
11. Коліушко І., Бураковський І. Модернізація України: визначення пріоритетів реформ: Проект до обговорення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://parlament.org.ua/upload/docs/Modernization.pdf>.
12. Мамалуй О.О. Про зміст механізму модернізації української економіки / О.О. Мамалуй // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. – 2010. – №3. – С. 27-35.
13. Муляр В.І. Проблема становлення особистості в системі «індивід – суспільство» (філософсько-культурологічний аналіз) / В.І. Муляр. - Житомир: ЖІТІ, 2005. – 320 с.

14. Нижник Н. Про співвідношення категорій «процес» і «механізм» та їх використання в управлінській діяльності органів виконавчої влади / Н. Нижник, Г. Леліков, С. Мосов // Вісник державної служби України. – 2001. – № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.guds.gov.ua/control/uk/>.
15. Онищенко В. Модернізація як імператив розвитку України / В. Онищенко // Економіка України. – 2011. – №7. – С. 4–14.
16. Приходько В.П. Механізм державного регулювання та управління економічною безпекою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/5565/1/Економічна%20безпека.pdf>.
17. Рустамов Э. Принципы эволюционной модернизации переходных экономик / Э. Рустамов // Вопросы экономики. – 2009. – №7. – С. 85–96.
18. Салун М.М. Фактори модернізації ресурсного потенціалу промислового підприємства / М.М. Салун // Інноваційна економіка, Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2012. – № 4(30). – С. 49-51.
19. Ткачова Н.М. Механізм державного регулювання інноваційного ринку в Україні / Н.М. Ткачова, С.О. Чернов // ДонДУУ «Державне управління процесами життєдіяльності і галузевого розвитку регіону». – 2003. – №4. - С. 162-168.
20. Федулова Л.І. Технологічна модернізація промисловості України / Л.І. Федулова. – К.: Ін-т екон. та прогноз., 2008. – 472 с.
21. Хаустова В.Є. Промислова політика в Україні: формування та прогнозування / В.Є. Хаустова. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2015. – 384 с.

References

1. President of Ukraine (2015) About the Strategy of steady development «Ukraine-2020» (Decree). Retrieved from: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html> (in Ukr.).
2. President of Ukraine (2015) On the strategy of National security of Ukraine (Decree). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (in Ukr.).
3. Fedulova, L.I. (2008) Technological modernization of industry of Ukraine. Kyiv: Institute of Econ. and prognosov. (in Ukr.).
4. Heyets, V.M. & Seminozhenko, V. P. (2006) Innovative perspectives of Ukraine. Kharkiv: Constant (in Ukr.).
5. Khaustova, V.E. (2015) Industrial policy in Ukraine: formation and prediction, Kharkov: INZHEK (in Ukr.).
6. Koliushko, I. & Burakovsky, I. Modernization of Ukraine: defining reform priorities. Retrieved from <http://parlament.org.ua/upload/docs/Modernization.pdf> (in Ukr.).
7. Kovbasyuk, Yu. (2011) Encyclopedia of public administration. Kyiv: NADU (in Ukr.).
8. Kvasnicka, G.S. & Gereleyko, S.O. (2012) Organizational-economic mechanism of providing of budgeting activity of the industrial enterprises of Ukraine. Vestnik KhmNU, 5(1), 66-70 (in Ukr.).
9. Kyzym, M. & Khaustova, V.Ye. & Kramarev, H.V. (2017) The organizational mechanism of state regulation of industrial restructuring. Retrieved from: https://ndc-ipr.org/media/publications/files/Pages_from_IPOGPAM_11_2017.pdf (in Ukr.).
10. Mamaluy, O.O. (2010) About the content of the modernization of the Ukrainian economy. Bulletin of the Yaroslav Mudryi National law Academy of Ukraine, 3, 27-35 (in Ukr.).
11. Mulyar, V.I. (2005) The Problem of personality in the system «individual – society» (the philosophical-cultural analysis). Zhitomir: ZHITI (in Ukr.).
12. Nizhnik, N., Lelikov, G. & Mosov, S. (2001) On the correlation of the categories «process» and «mechanism», and their use in the management activities of the Executive authorities. Retrieved from: <http://www.guds.gov.ua/control/uk/> (in Ukr.).
13. Onishchenko, V. (2011) Modernization as an imperative of development of Ukraine. Economy of Ukraine, 7, 4-14 (in Ukr.).
14. Prikhodko, V.P. The mechanism of state regulation and management of economic security. Retrieved from: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/5565/1/Економічна%20безпека.pdf> (in Ukr.).
15. Rustamov, E. (2009) Principles of evolutionary modernization of transition economies (Questions of economy), 7, 85-96 (in Rus.).
16. Salun, M.M. (2012) Factors of modernization of the resource potential of industrial enterprise. Ukrainian scientific production journal, 4(30), 49-51(in Ukr.).
17. The great Soviet encyclopedia (1974). Moscow: Soviet encyclopedia (in Rus.).
18. The World Economic Forum (2017) Competitiveness Report 2016-2017. Retrieved from: http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf.
19. Tkacheva, N.M. & Chernov, S.O. (2003) The mechanism of state regulation of the innovation market in Ukraine. State control of the processes of life and industry development in the region, 162-168 (in Ukr.).
20. Valinkevich, N.V. (2015) Organizational economic modernization of food industry enterprises: the dissertation on competition of a scientific degree of the doctor of economic Sciences specialty 08.00.04 – Economics and enterprises management (by types of economic activity), Kyiv (in Ukr.).
21. Zaslavskaya, T.I. & Ryvkina, R.V. (1989) Economic sociology: historical background and object of study. Moscow: Progress (in Rus.).

Стаття надійшла до редакції 05.07.2017.